

og at han godt kan bære det Tillæg. Det bliver sikkert en indirekte Afgift, men den Art Afgifter vil jeg helst have, det bliver i alt Fald ikke nogen direkte Skat.

Jeg vil derfor tillade mig at anbefale Forslaget; jeg synes godt om det Princip, der ligger til Grund for det, og om hele dets Bygning, der er god og tyder paa et langt og stræbsomt Arbejde. Jeg er dog paa den anden Side villig til at gaa ind paa en Drøftelse af alle de Enkeltheder i det foreliggende Lovforslag, hvorom Meningerne muligvis kunne være delte.

S. Jensen: Med Hensyn til Bedømmelsen af dette Lovforslags Værdi, hvis det skulde blive ophøjet til Lov, tror jeg, man vil gøre Klogt i at sammenligne det med, hvad man nu har. Saaledes som det nu er, ere jo alle de Arbejdere, der komme til Stade ved Ulykkestilfælde, henviste til det offentlige Fattigvæsen, og jeg tror ikke, det vil være af Vejen inden vi kommer videre med Forslaget, med nogle Bemærkninger af minde Medlemmer af det høje Ting om, hvorledes det forholder sig med dette offentlige Fattigvæsen. For over 100 Aar siden var Grundreglen den med Hensyn til Forsørgelse, at enhver Familie var henvist til at sørge for sine egne Medlemmer, og de enkelte Familier, som ikke kunde gøre det, havde ikke noget Krav paa Hjælp fra nogen Side; det var frivilligt, om nogen vilde træde til med Hjælp; det skete, at enkelte private Mænd byggede Klostre, og i Byerne, hvor der oprettedes Lavsvedtægter, havde man ogsaa Bestemmelser om at komme Lavmedlemmerne til Hjælp. Men hvis nogen, der ikke paa en af disse Maader var kommet med, alligevel var i Nød, var han henvist til at tigge, hvad der for saa vidt var en fuldstændig Næringsvej, som var tilladt, omend ikke lovmæssig. Dette Tiggeri blev til en hel Plage for Befolkningen, og det bragte den Tanke frem, om man ikke burde se at saa det ændret. Omtrent for 100 Aar siden førte dette til, at den store humane Grundsatning blev anerkendt og lovsættet, at alle Samfundsmedlemmer, der ikke kunde sørge for sig selv og deres Familie, vare berettigede til Hjælp af det offentlige. Det skete jo som bekendt paa den Maade, at der blev paalagt Kommunerne den Byrde at sørge for dem under Statens Tilsyn; men det gik der, som det altid gaar, det viste sig, at Menneskene ere ikke saa gode, som de burde være, og det var Fattiglemmerne heller ikke, der var mange af dem, som fandt, at Tiggeriet var baade en bedre og maageligere Maade at ernære sig paa end

at gaa ind under det offentlige Fattigvæsen. Paa den anden Side saldt det naturligt for Byerne at se at slippe saa billigt som muligt, og det førte til Strid, og efterhaanden som Tiggeriet blev hæmmet, blev det offentlige Fattigvæsen en stor Byrde for Kommunerne, saa stor, at de ofte havde ondt ved at bære den. For kort Tid siden læste jeg om en bekendt dansk Mand, Grundtvig, at han opholdt sig i Narene mellem 1830 og 1840 i England, og der gjorde sig bekendt med forskellige engelske Samfundsforhold. Han søgte sig tiltalt af mange af dem; men der var dog en Institution, han havde meget imod, det var det offentlige Fattigvæsen, han lignede det ved en bundløs Brønd, som hele Englands Rigdom ikke kunde fylde. Vi have ogsaa gjort Erfaringer med Hensyn til Fattigvæsenet her i Landet. Vi begyndte med smaa Fattighuse, gik saa til store Fattiggaarde og kom endelig til Amtsfattiggaardene eller Tvangsanstalterne, som nu nylig ere bleve satte i Forbindelse med Straffeanstalterne, og samtidig ere Byrderne vokse i en Grad, at de ere nær ved at vokse Kommunerne over Hovedet. Saaledes har det offentlige Fattigvæsen udfoldet sig og virket. Det værste derved er dette, at man efterhaanden for at værgе sig mod de store Udgifter vandrede det saaledes, at Fattiglemmerne, saa snart de komme under det offentlige Fattigvæsen, ikke blot mistede deres borgerlige Rettigheder, men endogsaa deres personlige Selvstændighed, ja, somme Tider gik man endogsaa saa vidt, at de mistede deres personlige Frihed. Det gav ondt Blod, det gav Bitterhed paa den ene Side, og det avlede igen Bitterhed paa den anden Side. Derfor blev efterhaanden Opmærksomheden rettet paa, om man ikke kunde ændre ved dette offentlige Fattigvæsen, ikke saaledes, at man vilde hæve den Ret, som var givet de fattige til at faa Understøttelse af det offentlige — den er endogsaa grundlovsfæstet, saadan kan man ikke komme bort fra uden ved en Grundlovsforandring — men om man ikke ved Siden af kunde ophjælpe et frivilligt Fattigvæsen. Lovgivningsmagten begyndte derpaa i 1856 ved Loven om de fattiges Kasse. Den har aldrig virket videre, men nogen Rytte gjorde den dog i Retning af at holde Jolk. horte fra det offentlige Fattigvæsen, og ad privat Vej skete der grumme meget. Der blev i mange, navnlig Landsbykommuner, oprettet frivillige Understøttelsesforeninger, der støttede Fattigfolk, som stod paa Grænsen af Fattigvæsenet, for at holde dem borte derfra. Efterhaanden blev man opmærksom navnlig paa at holde dem borte fra Fattigvæsenet i Sygdomstilfælde,